

ВСТУП

Володимир Соловйов (1853–1900 рр.) і займає особливе місце серед видатних російських філософів XIX століття. Своєю творчістю він справив великий вплив на тогочасне суспільне та церковне життя. Його твори, великою мірою, позначились на подальшому розвитку російської релігійної філософії Н. Бердяєва, С. Булгакова та Є. Трубецьких, П. Флоренського, С. Франка. Діяльність та життєвий шлях філософа є добре відомі нашим сучасникам, однак, серйозних досліджень ще потребує його богословська та філософська спадщина.

Володимир Соловйов жив у епоху переломних державних і церковних подій, коли на зміну старого устрою приходили нові час та мислення. Це період внутрішнього протесту, що характеризується усвідомленням несправедливості політики царської Росії у різних ділянках суспільного життя. Найбільше турбувала В. Соловйова ситуація у Церкві. На його думку, Церква в Росії, контрольована урядом, не могла дати відповідь на очікування народу та зорієнтуватися в нових суспільних обставинах. Він був противником звуженого національного християнства. Його прагнення було скероване на ідеал вселенської церковної єдності. Ідеал Вселенської Церкви займає центральне місце в його творчих пошуках. Ця ідея пройшла через горнило сумнівів, розвитку та утвердження. Їй він присвятив не лише свій філософський талант, але і своє життя.

Творча спадщина В. Соловйова дуже багата і об'ємна. Він писав велику кількість творів і статей, які досі не втратили своєї актуальності. Володимир Соловйов добре знав античну та сучасну філософію, патристичні джерела, під впливом яких формувалося його філософське мислення та релігійно-богословський світогляд. Твори філософа користувалися популярністю серед його сучасників та продовжують цікавити багатьох дослідників творчості цього непересічного мислителя.

Володимир Соловйов мав за собою багатовікову традицію духовної культури. Основну роль у його житті відіграв дідусь о. Михайло Соловйов, який і запалив своєю простотою та духовністю. Ще однією знаковою постаттю в творчій формації В. Соловйова був його університетський професор, український філософ Памфіл Юркевич (1826-1874).

Нашу дипломну роботу ми поділили на два розділи. У першому розділі спробуємо в загальних рисах представити життя і творчість «російського Орігена». На нашу думку, з творчої спадщини Соловйова на сьогодні важливими є дві теми: єдності Церкви та питання правильного розуміння сутності духовного життя.

Предметом дослідження нашої дипломної роботи у другому розділі є огляд твору В. Соловйова «Духовные основы жизни». Цю працю філософ писав впродовж 1882-1884 рр., в ній найповніше відобразився його релігійний світогляд. На сторінках твору автор виступає з богословських позицій, використовуючи не лише філософський, але і богословський метод для того, щоби показати суть християнської духовності. У своєму дослідженні В. Соловйов розкриває основні для християнської аскетическі теми: молитву, піст, милостиню, показує їх як засоби для досягнення християнської досконалості. Духовне вчення мислителя можна коротко представити його власними словами: «Молися Богу, допомагай людям, стримуй свою природу, уподібнюйся внутрішньо до Живого Богочоловіка Христа, признавай Його дійсну присутність у Церкві і постав собі за ціль вносити його Дух у всі ділянки людського і природного життя, щоби через нас з'єднався боголюдський ланцюг творіння, щоби небо поєдналося із землею» .

Окрім названих аскетическі тем, В. Соловйов розглядає й інші цікаві релігійно-богословські концепти, представляючи своє бачення Церкви, християнської держави і суспільства. Мислитель вважає головним завданням свого життя – полегшити вибір людини на користь добра, допомогти пізнати Істину. На його думку, є люди доброї волі, котрі відвертаються від Христа тільки тому, що Істина прихована від їх духовних очей. Правди християнської віри можуть бути відкинуті з причини теоретическі помилок, тому свій головний обов'язок В. Соловйов вбачає у створенні християнської філософії. Він всеціло віддає свій творчий талант і запал на служіння Божому Царству.

У нашій дипломній роботі ми використали наукові праці і публікації російських філософів і богословів Л. Лопатіна, М. Бердяєва, О. Лосєва, Є. Трубецького, К. Мочульського та ін. Всі дослідники високо оцінюють значення творчого та самобутнього внеску В. Соловйова в розвиток не тільки російської, але і світової філософії та вказують на його особливу ерудицію та есхатологічну інтуїцію. На їх переконання, творчий пошук В. Соловйова був динамічний і драматичним.

Таким чином, методом аналізу та синтезу ми намагалися відтворити основні риси богословської спадщини та вчення Володимира Соловйова, а також передумови тих чи інших поглядів, які виразилися у його вченні.

На жаль, обсяг дипломної роботи не дозволив нам здійснити всеоб'ємний аналіз представленої проблематики. В процесі написання дипломної роботи, ми зауважили, що в сучасній філософській дослідницькій літературі не існує жодного солідного

дослідження богословських ідей В. Соловйова, зокрема, ще недостатньо вивченою залишається тема «Софії – Божої Премудрості».

Постать В. Соловйова в історії світової філософської думки настільки велика, що до його творчості звертатиметься ще не одне покоління вчених, дослідників, шукачів Істини.

ВИСНОВКИ

На початку нашої дипломної роботи ми поставили собі за мету розглянути філософсько-богословську спадщину та життєвий шлях одного із найбільших російських мислителів Володимира Соловйова.

У першому розділі дипломної роботи ми зробили спробу вказати на чинники, які мали вплив на формування світогляду В. Соловйова. Ми прийшли до висновку, що такими чинниками виступають: релігійне виховання у родинному середовищі, університетська освіта, яку філософ здобув під впливом свого професора українського мислителя П. Юркевича, а, мабуть, найважливішим чинником, що формував світогляд В. Соловйова було переживання за долю свого народу, за долю Європи та освіти. Він старався вказати на ті небезпеки, які несе за собою віддалення від Бога. Йому була небайдужою ситуація у Церкві. Він протривався церковному розколові та бажав єдності.

В цьому розділі ми побіжно торкнулися теми «Софії» – Премудрості у філософсько-богословській спадщині мислення. Ця тема настільки цікава та значима, що може стати предметом чисельних досліджень багатьох науковців.

Другий розділ ми присвятили розглядові твору В. Соловйова «Духовні основи життя», в якому автор представляє своє бачення суті та змісту християнської духовності. Питання пов'язані з релігією і духовністю завжди актуальні, адже вони торкаються основи людського життя. У філософській та богословській літературі на ці важливі екзистенційні питання можна знайти найрізноманітніші відповіді, деякі, щоправда, є дуже далекими від того вчення, яке пропонує Церква. Вивчаючи тему християнської духовності, не можна оминати творчого доробку філософа Соловйова. У його розумінні духовне покликання християнина полягає в тому, щоби Христос, в Котрому тілесно перебуває вся повнота Божества, був присутній у всіх і всьому. Христос є критерієм

життя духовної людини, яка перед кожним вчинком запитує себе: «Чи міг би Христос так вчинити? Чи благословить Він мене на той вчинок»?

Духовне життя – це не індивідуальна справа приватного характеру, яка є власним уподобанням людини, навпаки із сфери духовності не може виключити жодного аспекту людського життя та діяльності. Спробу виключити Бога із матеріального буття та звести його присутність лиш до певних релігійних практик. В. Соловйов називає атеїзмом, підтверджуючи тим самим автентичне християнське вчення про те, що людина стає духовною завдяки участі Духа, а не через позбавлення та знищення тілесності. Він відкидає концепцію духовного за природою як противагу до матеріального.

Засобами досягнення духовного стану Соловйов називає молитву, піст, милостиню. Кожну із цих тем ми розглянули у нашій роботі, представляючи в цьому викладі оригінальні думки мислителя.

На наше переконання, ознайомлення із вченням Володимира Соловйова приносить не лише інтелектуальну насолоду, але й відчутно впливає на релігійну позицію читача та на його розуміння суті релігійного життя.

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ВОЛОДИМИРА СОЛОВЙОВА

1.1. Біографічний нарис

1.2. Загальна характеристика творчої спадщини

1.3. Ідеал церковної єдності

РОЗДІЛ 2. ОСНОВИ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ

2.1. Молитва

2.2. Піст

2.3. Жертва і милостиня

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2. Джерельна література